

14. ULUSLARARASI
DÜNYA DİLİ
TÜRKÇE
SEMPOZYUMU

20-22 EKİM 2022 / ALANYA

BİLDİRİ KİTABI

**14. ULUSLARARASI
DÜNYA DİLİ TÜRKÇE
SEMPOZYUMU
TAM METİN
BİLDİRİ KİTABI**

20-22 Ekim 2022

Alanya-Antalya

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞININ KATKILARIYLA

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Yayınları: 005

14. ULUSLARARASI DÜNYA DİLİ TÜRKÇE SEMPOZYUMU

BİLDİRİ KİTABI

20-22 Ekim 2022

Alanya-Antalya

Editörler

Öğr. Gör. Dr. Ramazan ERYILMAZ

Öğr. Gör. Dr. Neslihan KARACAN

Arş. Gör. Ali CANBULAT

Arş. Gör. Ahmet Turan EŞ

Kapak Tasarımı

Öğr. Gör. Taner YAPKU

e- ISBN: 978-605-74581-5-5

Dağıtım

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Alanya Antalya

Genel ağ: dunyadiliturkce.alanya.edu.tr

İrtibat el-mek: dunyadiliturkce@alanya.edu.tr

Telefon: +90 242 510 60 60

Bu kitapta yer alan yazıların içeriği yazarların sorumluluğunda olup 5846 sayılı yasaya göre eserin bütün yayım, çeviri ve alıntı hakları ALKÜ Yayınlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

KURULLAR.....	i
İÇİNDEKİLER	xv
TEŞRİF MESAJI.....	xxiv
AÇIŞ KONUŞMALAR.....	xxv
BİLDİRİLER.....	xcii

Ahmet Ali SELÇUK, Şevval DAĞ ve M. Hanifi KERVANCIOĞLU
“Geceleri Kalkar Kalkar Ağlarım” İsimli Gurbet Havasının Sözlerinde Kullanılan Hançere Tekniği 1

Ahmet Benzer ve Miray Devecioğlu
Okul Sözlüklerinde İyi Bir Tanımın Esasları 10

Ahmet BURAN
Mahtumkulu'nun Türkmen Aydınlanmasına Katkısı..... 26

Ahmet KAYASANDIK
Üniversitelerde Okutulan Türk Dili Dersi İçin Yeni Çerçeve Program Önerisi 39

Ahmet Mutlu TERZİOĞLU ve Eren LEHİMLER
Aşıklık Geleneğinde Söz ve Müzik Etkileşimine Bir Örnek: Sümmani Ağzı..... 49

Ali AKAR
Kül Tigin Yazıtı'nda *Yana Bërtimiz* Birleşik Fiili Üzerine..... 57

Alpaslan OKUR ve Gamze YAVUZ
Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarındaki Dört Temel Beceri ve Dil Bilgisi Etkinlikleri Üzerine Bir İnceleme (5. Seviye Örneği) 60

Anvar ALLAMBERGENOV
Özbek Edebiyatında Ebu Reyhan Birunî Siması..... 71

Arzu ARICAN ve Hakan GÜLER
Eski Uygur Kolofonlarında Bir İfade Biçimi Olarak *agduk umaz* 76

Asiye Mevhibe COŞAR
Türkçe Sözdiziminde Bir Diziliş Örneği: Araya Unsur Girmesi ya da Unsurun Bölünmesi 82

Aslı ÇAVUŞOĞLU AKSOY
Nezihe Muhittin'in Kadın İdeali Üzerine..... 92

Aylin KOÇ GİANNOPOULOS
Karamanlıca Bir Tabirname Hakkında 97

Aynur MAHMUD
Fuzûlî'nin “Leylâ ve Mecnûn” Eserinde Harp Araç-Gereçleri (Kavram ve Kültür İlişkisi)..... 106

Azzaya BADAM
Baishint Khar Runik Yazıtı ve Damgaları 112

Banu NAGASHBEKOVA
Kazakistan'ın Batı Ağzındaki Özellikler 120

Barışgöl Erlanqızı KENGES
Bilişim Teknolojisi Terminolojisindeki Eş Anlamlılık Olgusunun Kazakça ve Türkçedeki Görünüşü... 128

<i>Başar ZEREN ve Ü. Ezgi GÜLEKEN</i> Eurovision Şarkı Yarışmasında Dil ve Politikanın Sonuçlara Etkisi.....	136
<i>Bekir DİREKÇİ ve Ramazan ÖZPINAR</i> “06 Mil Yz A1345” Kayıtlı Talimnamenin Söz Varlığının Özel Amaçlı Türkçe Öğretimi (Askerî Türkçe) Açısından İncelenmesi	143
<i>Bekposhsha RAHİMOVA</i> Pahlavon Mahmud Haqida Doston	150
<i>Belgin Tezcan AKSU</i> Türkçe Sözlük'teki Eskimiş (esk.) Etiketli Söz Varlığı.....	154
<i>Berna ÜRÜN KARAHAN</i> Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisine Yönelik Tutumları ile Türkçe Dersi Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	167
<i>Berra ALİBAŞIÇ, Beyza KÖKSAL ve Filiz METE</i> 2019 Türkçe Öğretim Programındaki Kelime Öğretimi Yaklaşımının Türkçe Ders Kitaplarına Yansımaları	173
<i>Beyza ALPARSLAN KABA</i> Revânî'nin Çıkar Redifli Gazeli Üzerine Bir Söylem Çözümlemesi.....	184
<i>Bora BAYRAM ve Ayşegül ERARSLAN</i> Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Metin Uyarlama Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bir Meta-Sentez Çalışması.....	197
<i>Bora BAYRAM</i> Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Dil İhtiyaç Analizi: Alanya Örneği.....	206
<i>Buket ÜNDEMİR, Murtaza AYKAÇ ve L. Ayça ÇELİKBAŞ</i> Sürdürülebilir Eğitim Bağlamında Türkçe Öğretmenlerinin Hayat Boyu Öğrenme Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	218
<i>Burak TORTOP, Cengiz ŞENGÜL ve Ali BEDEL</i> Burdur Halk Danslarında Söz Unsuru.	225
<i>Burcu SARIKAYA</i> Ali Şir Nevayî'nin Gara'ibüs-Sıgar'ında Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Yapılar Üzerine Bir Değerlendirme.	232
<i>Burcu YILMAZ</i> Kemal Eraslan'ın Ali Şir Nevâyî Üzerine Yaptığı Çalışmalar ve Nevâyî Üzerine Görüşleri	241
<i>Celal DEMİR</i> Kır- ve Sı- Fiilleri Üzerine	251
<i>Ceren OĞUZ KABADAYI</i> Alay ve Şaka Yollu İfadeler Üzerine Semantik Bir İnceleme.	260
<i>Ceyda ADIYAMAN</i> Eski Türkçede “İstinsah / Kopya Etmek” Karşılığında Kullanılan Sözcük Birimler ve “kata” Zarfı	273
<i>Cüneyt AKIN</i> Türk Devletleri Teşkilatı Bağlamında Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme.	288

<i>Çiğdem USTA</i> Ağız Verileri, Karışık Dilli Eserler Konusunda Yol Gösterici Olabilir mi? Trabzon İli Ağızları Örneği	294
<i>Dilara KESKİN</i> Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Çocuk Grupları İçin Hazırlanmış Hikâye Kitaplarındaki Görsellerin Kültürel Unsur Aktarımı Kapsamında İncelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A 1-A2)	304
<i>Dženana BRAČKOVIĆ</i> Bosna Hersek'te Türkçe Kökenli Fiillerden Türemiş Soyadları	314
<i>Ehed BİYUTƏ ve Mir Qadir HAŞİMİ</i> Azərbaycan Türkçəsi Sözlük Projesinə Bir Baxış	320
<i>Elif AKTAŞ ve Ahmet Turan EŞ</i> 2005 ve 2019 Türkçe Öğretim Programlarındaki Dil Bilgisi Kazanımları Üzerine Bir İnceleme	325
<i>Elif BÖRKLÜOĞLU ve Eylem ÖZSAN</i> Sessiz Kitapların Yaratıcı Okuma Becerisini Geliştirmesine Yönelik Bir Uygulama	335
<i>Elif DEMİR</i> Hayâlî Bey'in Bir Gazelinin Dil ve Üslup Açısından İncelenmesi	344
<i>Elif OĞUZHAN</i> Bulgaristan'da Türkçe Meşale: Alev Kültür Dergisi	363
<i>Elifnur YILDIZ YALÇINDAĞ</i> Balkanlarda Yaşayan Slav Dillerini Konuşan Türk Topluluğu: Torbeşler ve Dilleri	373
<i>Elmas ÇOKOL ALPAY</i> Türkçede Alt Katman Dillerinin Etkisi Olarak Dönüşlülük Bildiren Yapılar "Oturmuşum kendime, çay içiyorum"	391
<i>Elvira LATİFOVA</i> Kuzeybatı Azerbaycan Ağızları ve Yer Adları ile Mahmud Kaşgarlı'nın "Dîvânu Lugâti't-Türk" Eseri Arasındaki Bazı Paralellikler	405
<i>Elza ALIŞOVA DEMİRDAĞ ve Süleyman AKSU</i> Batı Trakya- Gümülcine Ağızlarında Tekrar Grupları	412
<i>Emine BALCI ve Elif DEMİRDÖĞEN</i> Türkçe Yazı Sistemi ve Disleksi: Diller Arası Sorunlar	418
<i>Emine ULU-ASLAN ve Bayram BAŞ</i> Balkanlarda Yabancılarla Türkçe Öğretiminin Sorunları Üzerine Bir Çalışma: Bosna-Hersek Örneği .	436
<i>Emre TÜRKMEN</i> Aktarma Cümlesi Özelinde Noktalama İşaretlerinin Kullanımı Üzerine	447
<i>Engin ÇETİN</i> Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Atasözleri Projesi	458
<i>Engin ÖZDEMİR</i> Türkiye Türkçesinde {+Dir} Anlambiriminin Yargıyı Sabitleme Eğilimi: Anlamı ve Bilgiyi İnşa Etme İşlevi.	469
<i>Ercan ALKAYA ve Ertuğrul ZORLU</i> Dil İlişkileri Bağlamında İdil Bulgar Türkçesindeki "ılgıcı" Kelimesi.....	482

<i>Eren KÖSEOĞLU ve Yavuz UYSAL</i> Alanya Halk Kültüründe Hıdırellez Geleneği	491
<i>Eren ÜNLÜ</i> Tatar Türkçesinde Sınırlama Bildiren Edatlar Üzerine	510
<i>Erhan SOLMAZ</i> Türk Halk Hikâyeciliği Geleneğinin Popüler Kültüre Etkisi Bağlamında Bir Cem Karaca Okuması	521
<i>Esra ALKAN ve Kevser DURGUN AKAN</i> Gülümseten Öyküler Dizisinde Halk Bilimi Unsurları	529
<i>Esra ÇAM</i> Harezm Bölgesi Ritüellerinin Kadın İcracıları Halfelerin Türk Diline ve Türk Kültürüne Katkıları	544
<i>Fatih EVSEN ve Cengiz ŞENGÜL</i> Antalya Türkülerinin Edebi Analizi	550
<i>Fatih ÖZTÜRK</i> Şem‘î’nin <i>Tezkiretü’l-Hulefâ</i> Adlı Eserinde “Ölüm” Yerine Kullanılan İfadeler	556
<i>Fatih VEYİS ve Ayşegül KAYAR MUSLU</i> Metin Temelli Dil Bilgisi Öğretimi Bağlamında Halit Fahri Ozansoy’un “Edebiyatçılar Geçiyor” Eseri Üzerine Örnek Bir İnceleme	568
<i>Ferruh AĞCA ve Ezgi ÇAPAN</i> Dede Korkut Oğuznamelerinin Bursa Nüshası Hakkında Birkaç Not	578
<i>Galibe HACIYEVA</i> Asireddin Abu Hayyan El-Endelusi’nin “Kitab El-İdrak Li-Lisan El-Etrak” Eseri ve Nahçıvan Şiveleri	585
<i>Gızılgül ABDULLAYEVA</i> Mahmud Kaşgarlı’nın “Dîvânu Lugâti’t-Türk” Eserinde “Sağır nun”un Kelimenin Anlamına Etkisi	606
<i>Guli XUSAINOVA SHAVKATOVNA</i> Xorazm Viloyatidagi Moddiy Madaniy Meros Ob’ektlarining Nomlanishida Xalq Og‘Zaki Ijodining O‘Rni	613
<i>Gulnara ALIYEVA-KOŞKUN</i> Post-Sovyet Dönemi Azerbaycan’da Sözlükbilim Çalışmaları	618
<i>Gulnoz SATTOROVA</i> Özbek Hikâye Anlatımının Gelişiminde Edebî İletişimin Rolü	626
<i>Güler ÖZYÜREK ve Neslihan KARAKUŞ</i> Türkçe ve Korecenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi	629
<i>Gülrû BAYRAKTAR ve Güliz YALÇIN</i> Almanya’da Yaşayan 14-18 Yaş Grubu Alman Gençlerinin Türkçe Kelime Dağarcığı ve Türkçe Kelime Kullanım Alanları	649
<i>Hacı İbrahim DELİCE</i> Türkçede Öbek İşletme Ekleri	658
<i>Hande ÜNVER ÖZDOĞAN</i> Diplomaside “Turkey” Yerine “Türkiye” Adlandırmasına Geçişin Nedenleri ve Ülkemizin Marka Değerine Etkisi	666

<i>Harun YACAN ve Burhan YACAN</i> Van Yöresi 'Deme Çevirme' Türküleri (Şık Şık Bilezik Kolunda Türküsü Örneği)	674
<i>Hasan İSİ</i> Budist Uygur Metinlerinde "Sevgi ve Şefkat" Erdemine Dair Dini Bir Terim: maitrè (=Skr. Maitrī) ...	684
<i>Hasene AYDIN</i> Seslenme Sözlerinin Cümle Öğeleriyle İlişkisi ve Öge Olarak Cümledeki Konumu	705
<i>Hatice ŞAHİN ve Ebru KUYBU DURMAZ</i> Mudanya'da Yerleşik Bulunan Girit Mübadilleri Üzerine.	724
<i>Hatice YAMAN ve Özgür Kasım AYDEMİR</i> Türkçe Eğitiminde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanılmasının Alımlamaya Etkisi.	730
<i>Hayrettin PARLAKYILDIZ</i> Emojiler Ortak Dil mi?	738
<i>Hicret DAŞDEMİR</i> Çağatay Sözlüklerine Göre Türkmen Türkçesi ve Türkmençe Söz Varlığı	759
<i>Hüseyin ŞANSAL ve Salim PİLAV</i> Okuma Çemberi Yönteminin Yaratıcı Yazma Becerisine Etkisi	763
<i>İbrahim ÇİMEN ve Aliye Nur ERCAN GÜVEN</i> Türkiye Dışında Örgün Eğitim Kapsamında Türkçe Dersi Alan Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeye İlişkin Görüşleri: Somaliland Örneği	773
<i>İbrahim ŞAHİN ve Ayşe BÜLBÜL</i> Sabri Esat Siyavuşgil'in Cumhuriyet Devri Dil Politikaları ve Dilde Sadeleşme Bağlamındaki Düşünceleri	789
<i>İnan GÜMÜŞ</i> Oğuz Kağan Destanı'nı Üçlü İşlev Kuramı Çerçevesinde Okuma Denemesi	795
<i>İrem ERTEN</i> Trabzon Çepni Ağzından Seçilmiş Metinlerde Bağdaşıklık Dışı Kullanım Örneklerine Dair Bir İnceleme	804
<i>İsmail KURT</i> Rodos'ta Türkçenin Görünümü.....	813
<i>İsmail SÖKMEN</i> İlk Türkçe İslami Terminolojide Kadim Türk Dininden İzler: <i>azuk</i> Örneği	819
<i>Janagül SAMETOVA</i> Kazak Çocuk Edebiyatındaki Mitolojik Kahramanlar	828
<i>Jumaniyozova Muhabbat XO'SINOVNA</i> Xorazm Xalq Qo'shiqlari Leksikasida Ma'nosiga Ko'ra O'zbek Adabiy Tilidagi Ana Shunday Birliklardan Farq Qiluvchi So'zlar	835
<i>Kerime ÜSTÜNOVA ve Merve ERGÜT</i> Cevap Beklenmeyen, Olumsuz Yapılı, Olumlu Anlamlı Sözde Soruların Kullanım Amaçları ve İşlevleri	842
<i>Kerime ÜSTÜNOVA</i> Söz Diziminde Bildirim, Sezdirim, Çıkarım Belirleyicileri	859

<i>Levent KURGUN ve Yıldız ÖZBİLEN</i> Türkçe Sözlük'te "Argo Söz, Hakaret Yollu, Teklifsiz Konuşmada ve Kaba Konuşmada" Olarak İşaretlenen Sözcükler	867
<i>Lira MAIRAMBEK KYZY</i> Töre Bitigi'nde Ölüm Cezasını Gerektiren Suçlar	879
<i>M. Mehdi ERGÜZEL</i> Vefatının 40. Yılında Hocam Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş'ın "Yaşayan Türkçemiz İdeali" Üzerine .	891
<i>Marija ĐINĐIĆ</i> Türkçe Kökenli Anatomiyle İlgili Adların Sırpça Üzerine Sözcüksel Etkisi.....	901
<i>Mehmet EROL</i> Türk Dil ve Kültür Coğrafyası Olarak Suriye	906
<i>Mehmet SARIKÖSE</i> Eski Türkler Yazıtları Nasıl Adlandırır?	913
<i>Mehmet Tolga BAKIRTAŞ</i> Atasözlerinde Renk	922
<i>Nadirhan Hasan</i> Hoca Ahmet Yesevî'nin Türkistan Tarihindeki Önemi.....	938
<i>Mehmet Surur ÇELEPİ</i> Teke Yöresi Delbekçi Kadınlarının İcralarında Kültür ve Doku İlişkisi.....	952
<i>Mehmetcan GÖKBAYIR</i> Türkiye Türkçesi Ağızlarında Yardımcı Fiil Olarak Dök-	962
<i>Mehtap ÖZTÜRK</i> Kazan Tatar Türkçesinde "Vatan" Konulu Atasözleri Üzerine.....	967
<i>Meriç GÜVEN</i> Osmanlıda İki Dillilik Faaliyetleri ve İki Dilli Eser Olarak "Üss-i Lisân-ı Türki"	985
<i>Mesut GÜN ve Melisa Ecrin BOLATKOL</i> Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan B1 Düzeyindeki Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Açısından Karşılaştırılması	996
<i>Mevlüt Can YAYLA, Deniz DİNCEL ve Ahmet Tolga YAŞKAYA</i> Kırıkkale Keskin Yöresine Ait Halay Formundaki Eserlerin Söz ve Müzik Bakımından İncelenmesi	1 006
<i>Mina DOLATI</i> Halaç Şairi Arabgol ve Halaç Türkçesinde Şiirleri	1019
<i>Minevver TILAVOVA</i> Turk va O'zbek Tilidagi Ayrim Mushtarak So'z Hamda Iboralar Xususida	1027
<i>Muhammet Fatih ALKAYIŞ</i> Ahmet Bican Ercilasun'un İnternetteki Türkoloji Konuşmaları Üzerine Bir Tasnif Çalışması	1029
<i>Murat ATEŞ ve Ahmet Gürkan KARATAŞ</i> Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Ders Takip Stratejilerinin Belirlenmesi	1041
<i>Murat DOĞAN ve Ahmet DEMİRTAŞ</i> Türkiye Türkçesi Ağızlarında Ön Ses Tonsuzlaşması	1052

<i>Mustafa ARSLAN ve Didem Gülçin ERDEM KÜK</i> Ritüel-Dil İlişkisi Bağlamında Türkçe Duaların İşlevselliği	1069
<i>Nadir İLHAN</i> Türkçe Sözlükte Madde Başı Olan Kelimelerde Yer Alıp Unutulan Kök Kelimeler.....	1076
<i>Nebiha ÇAYIRLI ve Salim PİLAV</i> Yaş Değişkeni Bağlamında Almanya’da Yaşayan Türklerin Kuşaklararası Dil Bağlılıkları, Dil Seçimleri ve Sürdürümleri	1092
<i>Necati DEMİR</i> <i>Türkçenin Doğuşu ve Gelişmesi</i>	1108
<i>Necati DEMİR ve Aslı UYSAL</i> Moldova Cumhuriyeti Gagauz Yeri Özerk Bölgesinde Çıkan Bir Dergi: Sabaa Yıldızı	1116
<i>Neslihan KARACAN</i> Mantıksal İstemin Çok Anlamlılığa Etkisi Bakımından Söz İçi Karşıtlık	1134
<i>Nesrin SİS ve Niymet BAHŞİ</i> LGS Türkçe Sorularının Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi	1140
<i>Nilüfar TİNCHLİKOVA</i> Ali Şîr Nevâyî’nin <i>Sedd-i İskenderî</i> Mesnevîsi Örnekleminde İskender’in Duygu Durumunun Tahlili	1145
<i>Nilüfer KARADAVUT</i> Nedîm ve Refî-i Amîdî’nin <i>Tartup</i> Redifli Gazellerinde Çağatay Türkçesi	1155
<i>Nurefşan GÜLEN</i> Erendiz Atasî’nün “Madam Butterfly Ölmeyi Reddederse” Adlı Öyküsünden Hareketle Toplumsal Bir Kimlik Olan Erkeklik Kavramı	1170
<i>Orhan ÇİÇEK</i> “Suriye ve Filistin Mektupları”nın Söyleminde Biyoiktidar Kurgusu	1176
<i>Osman ALBAYRAK</i> Türkiye Türkçesi Ağızları ve Azerbaycan Türkçesinde Kullanılan Ortak Alıntı Söz Varlığı Üzerine Tematik Bir İnceleme.	1182
<i>Osman KABADAYI</i> Kıssa-i Samrug’da İkili Kullanımlar	1198
<i>Osman ORUÇ</i> Denizin Çağırışı Romanında Tutunamama Gerçeği.....	1209
<i>Osman YILDIZ</i> Isparta İli Ağızlarında {-(Y)Alık} İstek Birinci Çokluk Kişi Biçimbirimi ve Ağız Bölgeleri	1218
<i>Ömer DEMİRTAŞ ve Yusuf TEPELİ</i> Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Bağlaç Öğretiminde Öğretmen Görüşlerinin Fenomenolojik Olarak İncelenmesi	1224
<i>Özgür Kasım AYDEMİR ve Ali CANBULAT</i> Türkçenin Kadim Yurdu Lübnan’da Güncel Türkçe Eğitimi Çalışmaları.....	1242
<i>Pervin ÇAPAN ve Tuğçe YAŞA TOPRAK</i> Fehîm-i Kadîm’in Yeter Redifli Gazelinin Anlambilim Açısından İncelenmesi	1255

<i>Pervin ÇAPAN</i> Türkçe ve Hatıraların İzinde Balkan Rüyasından Uyanmak	1270
<i>Ramazan ERYILMAZ</i> Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim Açısından İki Dilli Eğitim Modelleri	1313
<i>Reyhan HABİBLİ</i> Prof. Dr. Tuncer Gülensoy ve Türk Onomastiği	1325
<i>Salamat MATKARIMOVA</i> Hazret Nevai ve Harezmi Şairleri İcadında Büyük Bir Tarihe Sahip Dilimize Olan İlgi	1333
<i>Serap BOZKURT GÜVENEK ve Kuban SEÇKİN</i> Çocuk Dilinde Mental Fiil Kullanımı	1337
<i>Serdar DERMAN</i> Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanındaki Öğreticilerin Uzaktan Eğitim Olgusuyla İlgili Zihinsel Yapıları ve Görüşleri.	1356
<i>Serkan DEMİREL</i> Kosova İlköğretim 5. Sınıf Müzik Dersi Kitabındaki Okul Şarkılarının Eğitim Müziği Açısından İncelenmesi	1365
<i>Sevinç MEMMEDOVA</i> Medya Dilbilimi ve Dil Normları	1374
<i>Seyit Mehmet SAKİN ve Cengiz ŞENGÜL</i> M. Zekâi Dede Efendi'nin Bestelediği "Etmezem İkrârı Aşkî Saklarım Canım Gibi" İsimli Eserin Usûl-Arûz Vezin Yönünden İncelenmesi	1379
<i>Sultan ŞENÖDEYİCİ</i> Modern Dünyanın Bakış Açısıyla Metonimi	1387
<i>Süveyda ŞAHİN ve Nergis BİRAY</i> Özbek ve Kazak Türkçelerinde Çay Kavram Alanı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma	1395
<i>Şahin BÜTÜNER</i> Sözlü Kültürden Elektronik Kültüre Kollektif Bellek: Yunus Emre	1417
<i>Şükrü Halûk AKALIN</i> Türk Dilinin Söz Varlığı ve <i>Türkçe Sözlük</i> Geleneği	1424
<i>Taşpolot SADIKOV</i> Van Pamir Kırgızları Atasözlerinin Karşılaştırmalı Fonoistatistiği Üzerine	1431
<i>Tuğba AKKOYUN</i> Geleneksel Bilgi Bağlamında XI. Yüzyıl Türk Şiiri	1445
<i>Tuğba GÖKBAYIR</i> Kırgızlarda Çeçendik Sözlerin Atasözlerindeki Görünümü Üzerine Bir İnceleme	1459
<i>Tuğba ŞİMŞEK ve Emre ŞİMŞEK</i> Sosyal Medyada Türkçe Öğretimi "Instagram" Örneği	1470
<i>Tuncay BÜLBÜL</i> Sebk-i Türkistânî Bağlamında Nedîmâne Tarz ya da Nedîm'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilikler. ...	1476
<i>Turgut TOK ve Kıvılcım POLAT BULMUŞ</i> Alevî-Bektaşî Cemlerinde Kullanılan Dilin Metaforları: Denizli Örneği	1483

<i>Uğur ÖZBİLEN ve Meral BAYRAM</i> Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Beceri Etkinliklerine Eşlik Eden Görsellerin Değerlendirilmesi.	1495
<i>Umay TÜRKEŞ GÜNAY</i> Kimliğimizi ve Geçmişimizi Muhafaza Etmemizde Türkçenin Rolü	1514
<i>Ümit EKER</i> Çağatay Türkçesi Metinlerinde -GAy Eki ve İşlevleri	1518
<i>Ümmühan GÜZEL ve Serdar YAVUZ</i> Yapılandırmacı Yaklaşım Öncesindeki Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yazma Uygulamaları	529
<i>Yasin KARADENİZ</i> Özbek Destanlarında Sık Kullanılan Kelimeler Üzerine Bir Değerlendirme.	1540
<i>Yaşar Sözen</i> Kazak Akını Jambıl Jabayev'in Şiirlerinde Eleştirel Bakış	1548
<i>Yaşar ŞİMŞEK</i> Rabguzi'nin Kısasü'l-Enbiyâ'sının Paris Nüshası ve Klasik Devir Sonrası Çağatay Türkçesinde Mahallileşme.	1570
<i>Yusuf GÖKKAPLAN</i> Sosyal Medya Dilinde Söz Dizimi	1583
<i>Zehra GÖRE</i> Divan Şiirinin Sözvarlığında Yemek Sembolizmi	1591
<i>Zeki KAYMAZ ve Âdem BULUT</i> Et-Tuhfetü'z Zekiyye Fi'l Lugati't Türkiyye'de Deyimler	1602
<i>Zeynep EKİNCİ</i> Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ders Kitaplarının Okunabilirlik Durumları: Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Örneği.	1610
<i>Ziyafet GASIMOVA</i> Azerbaycan Üniversitelerinde "Akademik Yazı ve Oku (Türkiye Türkçesi)" Derslerinde Türkiye Türkçesinin Öğretimi Üzerine (Bakü Slavyan Üniversitesi Örneği).	1617
<i>Zuhal KÜLTÜRAL ve Burcu SIBIÇ</i> Galatât Sözlüklerinde Konu Edilen Yer Adları Üzerine	1628
14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Fotoğrafları Seçkisi.....	1639
Notlar.....	1652

Üniversitelerde Okutulan Türk Dili Dersi İçin Yeni Çerçeve Program Önerisi

Ahmet KAYASANDIK*

Özet

Türk Dili dersi, üniversitelerimizde ortak zorunlu derslerden biri olarak yaklaşık kırk yıldır okutulmaktadır. Kongre, sempozyum, çalıştay, kurultay gibi bilimsel toplantılarda bu dersle ilgili çeşitli ve çok sayıda sorun tartışılmış, bazı çözüm önerileri dile getirilmiştir. Geçen bunca süreye rağmen çerçeve programa göre, dört yıllık üniversite öğretiminin her döneminde haftada birer saat olarak okutulan dersin sadece birinci sınıfta haftada ikişer saat okutulması dışında bir değişiklik yapılmamıştır. Böylelikle ders için ayrılan toplam süre yarı yarıya azaltılmıştır. Eğitim-öğretim programlarında yapılan değişiklikler/güncellemeler, eğitim-öğretim yöntemlerindeki yeni yaklaşımlar, öğretimde kullanılan araçların çeşitliliği, dijital çağın imkânları, öğrencilerin eksiklikleri ve ihtiyaçları, öğrenci profili, salgın gibi olağanüstü durumların da hesaba katılması, uzaktan eğitim ihtiyacı, dijital malzemelerin çeşitliliği, sosyal medya araçlarının yaygınlığı, öğretimde genel ağın da kullanılması, kazanımların artırılması gibi hususlar, dersin çerçeve programının gözden geçirilmesini ve güncellenmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca dersin adı ve çerçeve programı YÖK tarafından belirlenmesine rağmen günümüzdeki uygulamalarda bazı vakıf ve devlet üniversiteleri dersin adında ve öğretilen konularda bazı tasarruflarda bulunmaktadır. Bazı üniversiteler yatay geçiş yapan öğrencilerin ders içeriklerini incelerken ortak derslerden biri olduğundan bu dersin içeriğini okumadan kabul ettiği gibi bazıları da dersin adının/içeriğinin farklı olması sebebiyle bu dersi başarılı olarak kabul etmeyebiliyorlar. Bunun gibi tasarruflar Türk Dilini ortak ders olmaktan çıkardığı gibi öğrenci mağduriyetine de sebep olabiliyor. Bu bildiriye, dersin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar kısaca özetlendikten sonra -ortaöğretimde eksik/yanlış öğretilen konular bir kenara bırakılarak- yukarıda sıralananlar göz önünde bulundurularak uygulamanın ön planda olduğu, dil, iletişim, kültür, -örnek metinler aracılığıyla- dilin tarihî seyrini fark etme, ses olaylarını tespit etme, kelime türetme alıştırmaları yapma, kelime gruplarını oluşturma, anlatım bozukluklarını düzeltme, yazım ve noktalamaya da dikkat ederek cümle teşkili, metin tashihi, etkili sunu hazırlama, bilimsel araştırmada temel ilkeler, paragraf oluşturma, blog yazma, deneme yazma, e-posta yazma, infografik öz geçmiş hazırlama, eleştirel okuma ve tartışma, Türkçenin güncel sorunları, araştırma metotları, sosyal medya kullanımı gibi konuları içeren bir çerçeve program önerisi hazırlanmıştır. Ayrıca bu dersin öğretilmesinde birlik sağlamaya ve öğretmenlerin ders izlencesi hazırlamalarına yardımcı olacak şekilde konuların haftalara göre dağılımını içeren bir tablo da eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili dersi, çerçeve program önerisi, ders izlencesi.

Giriş

Dil düşüncenin aynasıdır ve düşüncelerin düşünce olmaktan kurtarılarak bir kalıba dökülmesi ancak dille mümkün olmaktadır. Yükseköğretimi bitiren bireylerin dil becerilerini tam anlamıyla edinmiş, eleştirel düşünebilen, dil bilinciyle kültürünü sahiplenmiş karaktere sahip olmaları ana dili öğretimiyle mümkün olmaktadır. İstisnasız her meslek grubuna mensup bireylerin bu becerilere ihtiyacı olduğu için üniversitelerde fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu seviyesindeki her öğrenci ana dilinin tüm vasıflarını öğrenmeli ve özümsemelidir. Çünkü ortak ana dili eğitim öğretiminden geçmiş çok farklı meslek gruplarına mensup insanların oluşturduğu kültürel alt yapısı sağlam nesillerin yetiştirilmesi o toplumu güçlü kılar. Bu da yükseköğretimde verilecek ana dili öğretimi ile tam anlamıyla mümkün olabilir (Gülay & Ungan, 2015: 338).

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan, düşüncelerin somutlaştırılmasında önemli bir işlevi doğal olarak yerine getiren dil, bireyin kişiliğini kazanmasında, geçmişini öğrenmesinde, gününü yaşamasında ve

* Doç. Dr., Abdullah Gül Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, Kayseri, ahmet.kayasandik@agu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8633-034X

geleceğini planlamasında da hayati bir araçtır. Zira dilin bozulması kültürel sorunları beraberinde getirir. Düşünce, sanat ve edebiyat alanlarında yaşanabilecek çöküntü dilin asıl işlevini kaybetmesine neden olur. Dil millî şuuru besleme, milletin varlığını ve devamını sağlama, milleti ayakta tutma, bireyleri arasında birlik sağlama işleviyle de millet hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu için aşağıda anılacak gerekçe ve amaçla Türk dili dersi üniversitelerimizde zorunlu ortak derslerden biri olarak yaklaşık kırk yıldır okutulmaktadır.

Dağaşan'ın (1996) da ifade ettiği gibi 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 5/1 maddesiyle Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil derslerinin 1982-1983 eğitim öğretim yılından başlamak üzere üniversitelerde ortak zorunlu ders olarak okutulması hükme bağlanmıştır. 1983 yılı ocak ayında toplanan komisyon, hazırladığı çerçeve programın giriş kısmında bu dersin konulma gerekçesini şöyle ifade etmiştir: İlk ve orta öğretimde dil bilgisi ve Türkçe dersleri yeterli ölçü ve nitelikte ele alınmadığı için üniversiteye gelen öğrenciler, dillerini doğru ve güzel kullanma yeteneğini kazanamamış bulunmaktadır. Bu sonuçta, Türk dilinin elli yıldan beri çeşitli yönlere çekilmesinden doğan istikrarsızlığın da etkisi vardır. Bu durum, üniversite öğrenimi için bir yetersizlik olarak kendini göstermiş ve yükseköğretime Türk Dili derslerinin konmasını zaruri kılmıştır.

Bu gerekçeye itiraz eden araştırmacılara 24 Mart 2022'de yapılan Yükseköğretimde Türk Dili Dersleri Çevrimiçi Toplantı'da Leyla Karahan ve Ahmet Bican Ercilasun da katılarak ilköğretimde ve ortaöğretimde öğretilmesi gerekenlerin lise bitirilinceye kadar verilmesi gerektiğini, Türk Dili dersinin eksik tamamlama dersi olmaktan çıkarılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Aynı çerçeve programda üniversitelerde okutulacak Türk Dili derslerinin amacı şöyle belirlenmiştir: Yükseköğrenimini tamamlamış olan her gence, ana dilinin yapı ve işleyiş özelliklerini gereğince kavrayabilmek; dil-düşünce bağlantısı açısından yazılı ve sözlü ifade vasıtası olarak, Türkçeyi doğru ve güzel kullanabilme yeteneği kazandırabilmek; öğretimde birleştirici ve bütünleştirici bir dili hâkim kılmak ve ana dili şuuruna sahip gençler yetiştirmektir.

1991 yılında yapılan düzenlemeye kadar Türk Dili dersleri, üniversitelere bağlı yükseköğretim kurumlarının bütün sınıflarında ders yılı boyunca her dönemde en az 32 saat (lisans toplam 128, ön lisans 64 saat) okutulmuş, bu tarihten sonra dersin süresi toplam 60 ders saatine indirilmiş, zorunlu ve kredili bir ders olarak ilk iki yılda okutulması uygun görülmüştür. Ortak zorunlu derslerden biri olan bu dersi 2013'ten beri uzaktan eğitimle veren üniversitelere özellikle salgın döneminde yenileri eklenmiştir.

Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersleriyle ilgili olarak bugüne kadar bireysel bazı çalışmalar (Cemiloğlu, 2004; Alyılmaz, 2010; Karataş, 2013 vb.) yapılmış, birkaç bilimsel toplantı (Yükseköğretimde Türk Dili Çalıştayı, TDK, 12 Temmuz 2010; Yükseköğretimde Türk Dili Dersleri Çevrimiçi Toplantı, TDK, 24 Mart 2022) düzenlenmiştir. Ders süresinin iki yarıyla indirilmesi dışında YÖK tarafından bu dersin içeriğine, işlenişine ve verimliliğine dair bir çalışma yapılmamıştır. Aksine Karataş'ın (2013) da tespit ettiği üzere bu ders siyasi olarak tartışılmış, YÖK yasasının değişeceği, bu derslerin kaldırılacağı haberi bile gazetelerde yer almıştır. Hatta bazı üniversiteler bu dersin muafiyet sınavını uygulamaya koyarak dersi “zorunlu” olmaktan çıkarmıştır. Bu dersleri uzaktan öğretimle veren üniversitelere her yıl yenileri eklenmektedir. Oysa Zülfikar'ın (2007, s. 320) da dediği gibi üniversitelerde okutulan zorunlu derslerin sorunları, çok yönlü ve çok boyutlu olup üzerinde araştırmalar yapılması gereken bir konudur.

Literatürde üniversite öğrencilerinin ortak zorunlu ders olarak aldığı Türk dili dersine yönelik araştırmalar sınırlıdır. Üniversitelerdeki Türk dili dersine yönelik tartışmalar, genellikle öğrenci görüşlerine, tutumlarına dayanmadan genel değerlendirmelerle, dersi veren öğretim elemanlarının öğrencilerin ders takibine yönelik gözlemlerine dayanan görüşlerdir (Akkaya & Sevindi, 2015, s. 99).

Duman (1997) yaptığı çalışmada öğretim elemanlarının yarısından biraz fazlasının çerçeve programı

aynen takip ettiğini, %80'inin programı yeterli görmediğini tespit etmiş, programın öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmadığı ve yeniden ele alınması gerektiği sonucuna varmıştır. Arslan (2018) ise yaptığı çalışmanın sonucunda öğrencilerin Türk Dili dersi ile ilgili olumlu tutum içinde olduklarını belirlemiş, onların dersin önemini farkında oldukları yorumunu yapmıştır.

Öğrencilerin bu dersten başarısız olma nedenlerini Zülfikar (2007), öğretim kadrosunun niteliğine, öğrenciye tavsiye edilen kaynakların çeşitliliğine ve sınıfların kalabalık olmasına bağlar. Bu derslerle ilgili kazanımlara yeterince ulaşamadığını Alan ve Bağcı (2016) da tespit ederek bunun dersin önemine inanamayan, derse motive olamayan, ilgisiz öğrenci tutumlarından kaynaklandığını dile getirmişlerdir.

Türk Dili dersinin, amacına uygun ve istenilen düzeyde işlenmediği kanaatinde olan Vural (2007) da başlıca olumsuzlukları müfredattan kaynaklanan yetersizlikler, ortam/mekân, öğretim kadrosu, öğrenci ilgisizliği gibi başlıklarda sıralar ve çözüm önerilerinde bulunur. Yekbaş (2011) da benzer şekilde müfredat, okutman ve derse bakış sorunlarını değerlendirir.

Üniversitelerdeki Türk dili dersi ve Türkçe konusundaki olumsuz tutumları inceleyen Karataş (2013), sorunları dersin adı, okutmanlık, fiziki sorunlar, müfredat, uygulama, eğitim ve öğretim malzemesi, öğrenci, sistem ve sosyo-kültürel ortam kaynaklı sorunlar ana başlıklarında sıraladıktan sonra öğrencilerin önemli bir kısmının ana dilleri hakkında olumsuz tutumla üniversiteye geldiklerini tespit eder.

Gülay ve Ungan (2015) birlikte yaptıkları çalışmada dersin içeriğinin dil bilinci kazandırmadığı ve beceri geliştirmeye yönelik olmadığı; ortamın dersin başarısını olumsuz yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Kolçak ve Şimşek (2020), Türk Dili ders programlarının gözden geçirilmesine, yeni akademik çalışmalarla ana dili bilinci kazandırılması gerektiğine, dersin adına, öğrencilerin tutumlarına, okutmanların sorunlarına ve ders müfredatına dair araştırmaların önemini vurgulamışlardır.

Eroğlu ve Kalaycı (2020) bu derse yönelik uzaktan eğitim uygulamasını öğrenci görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında olumsuz öğrenci görüşlerinin çoğunlukta olduğu, içeriğin basit ve yetersiz olduğu, öğretim elemanlarının etkili öğretim yöntem ve teknikleri kullanmadığı ve sınavların basit olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

1. Türk Dili Dersleriyle İlgili Başlıca Sorunlar

Türkiye’de ilköğretimden yükseköğretimin sonlarına değin ana dili olarak Türkçe eğitimi yapılırsa da öğrencilerin ana dili kullanımlarında sorunlar yaşadığı veya sözlü ve yazılı olarak Türkçeyi verimli kullanamadığı; bunun yanı sıra yabancılara Türkçe öğretimi hususunda da istenilen düzeye ulaşamadığı bir gerçektir (Alyılmaz, 2010, s. 729). Ders sevdirememiş, çekici kılınamamış, en önemlisi insan hayatıyla doğrudan ilgili olan ana dili becerisi kazandırmanın gerekleri öğrenciye anlatılamamıştır (Zülfikar, 2007, s. 323). Bu dersle ilgili temel sorun, “Türkçe ana dili bilinci”nin çocuklara kazandırılmamış olmasıdır (Karataş, 2013, s. 1881).

Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersiyle ilgili bazı araştırmacıların da dile getirdiği sorunlar aşağıdaki alt başlıklarda özetlenmiştir:

a) Dersin adı: (Zülfikar, 2007; Karataş, 2013; Yekbaş, 2011; Kolçak & Şimşek, 2020) Türk Dili genel bir adlandırmadır. Bu terimle Türk Dilinin tarihî dönemlerini ve yaşayan kollarını kastediyoruz. Üniversitelerde verilen derste ise Türkiye Türkçesi işleniyor. Öte yandan kompozisyon terimi de yazılı anlatım terimiyle karşılanabilirdi. Yazılı ve sözlü anlatım bu dersin ana konusudur (Zülfikar, 2007, s. 323). Özel üniversitelerden bazıları bu dersi Türkçe, Türkçe yazı ve anlatı, Türk Dili ve edebiyatı, Türkçe eleştirel okuma ve yazma gibi adlarla okutmaktadırlar. Dersin adının “Dil ve Kültür, Dil ve

İletişim, Sözlü ve Yazılı Anlatım, Mesleki Türkçe, Türk Dili ve Kültürü, Eleştirel Okuma ve Yazma” şeklinde değiştirilmesi önerisinde bulunanlar da vardır.

b) Ders içeriği (çerçeve program): (Mengi, 1987; Cemiloğlu, 2004; Vural, 2007; Yekbaş, 2011, Gülay, 2012; Karataş, 2013, Gülay & Urgan, 2015; Ömeroğlu, 2018; Özer & Çekici, 2020) Programın güncel olmadığı, hedef ve içerik uyumsuzluğu, konuların fazlalığı, dersin amacının çok geniş ve bulanık olması, içeriğin kuramsal bilgi ağırlıklı olması, dil bilgisi, konularına çok yer verilmesi; lisedeki konuların tekrar edilmesi, dil öğretimi anlayışından uzak olması, okuma, yazma, konuşma, dinleme etkinliklerine yeterince yer verilmemesi ve uygulama imkânı olmaması, iletişim ve paragraf yazma gibi konuların eksikliği sıklıkla eleştirilen hususlar arasındadır. Bazı özel üniversitelerin çerçeve programdan bağımsız içerik oluşturmaları da öğrencilerin yatay geçiş sürecinde dersi saydırmada karşılaşılabilecekleri bir sorundur. Aynı üniversitede bile öğretim elemanlarının farklı içeriklerle dersi okutması da tartışılmaktadır.

c) Öğrenci: (Vural, 2007; Karataş, 2013, Alan & Bağcı, 2016) Dil felsefesinin eksikliği, derse gereken önemin verilmemesi, öğrencinin bu dersi neden okuması gerektiği konusundaki bilinçsizliği, kaynakların ve imkânların yetersizliği, sınıfların kalabalık olması gibi hususlar derse karşı motivasyon eksikliğine, ilgisizliğe ve olumsuz tutumlara neden olmaktadır.

ç) Eğitim sistemi: (Karataş, 2013, Gülay & Urgan, 2015; Kan & Fidan, 2016; Ömeroğlu, 2018) İlköğretim ve ortaöğretim kaynaklı yetersiz eğitim, uygulamadan çok bilgi tekrarı yapılması, sınavlara yönelik test mantığına dayalı öğretim modeli ve ölçme değerlendirme sistemindeki olumsuzluklar gibi hususlar şikâyet edilenlerin başında gelmektedir. Konuların layığıyla işlenebilmesi için haftalık iki ders saatinin yetersiz olduğu da muhakkaktır.

d) Kaynak, araç, gereç: (Alyılmaz, 2010; Yekbaş, 2011; Karataş, 2013; Erdem, 2017) Çerçeve programa uygun olduğu iddiasıyla yazılan, biri diğerine benzeyen ve genelde Türkçe öğretimi alanı dışındaki kişi/kişiler tarafından hazırlanan ders kitapları, sıklıkla tartışılmakta ve eleştirilmektedir. Bazı öğrencilerin sınavda sorulacağı duyurulan üç beş sayfalık bir yazıyı dahi okumadığı gerçeğinden hareketle ders kitabını edinen öğrenci sayısının çok az olduğu söylenebilir. Ders kitaplarını tavsiye eden öğretim elemanlarının da şikâyet edildiği bir vakıadır. Her kurumda/birimde internet, bilgisayar, yansıtıcı, ses düzeni vb. gibi imkânların bulunmaması bilgiye erişimde ve öğrenme kolaylığında fırsat eşitliğini engellemektedir.

e) Derslik ve öğrenci sayısı: (Cemiloğlu, 2004; Vural, 2007; Karataş, 2013; Gülay & Urgan, 2015) Yeterli sayıda öğretim elemanı ve dersliğin olmadığı birimlerde bu dersler büyük sınıflarda/amfilerde yapılmaktadır. Öğrenci sayısının çokluğu öğretim elemanının yükünü arttırdığı gibi bazı konuların uygulamalarla işlenmesini imkânsızlaştırmaktadır. Dersin uzaktan öğretimle verilmesi durumunda buna teknik yetersizlikler, güvenilir ve adil ölçme araçlarını kullanamama gibi diğer olumsuzluklar da eklenmektedir.

f) Uygulama farklılıkları: (Karataş, 2013; Özer & Çekici, 2020, Eroğlu & Kalaycı, 2020) Türk Dili dersinin amacına uygun biçimde uzaktan eğitimle verilemeyeceği, bu dersi okutan öğretim elemanlarının çoğunluğu tarafından ifade edilmesine rağmen üniversite yönetimlerinin derse bakış açısı veya bazı tasarruflarından kaynaklanan sebeplerle bu sistemden vazgeçilmediği gibi bu yöntemi seçen üniversitelere her yıl yenileri dâhil olmaktadır. Eroğlu ve Kalaycı (2020) üniversitelerin yaklaşık % 67’sinde zorunlu ortak derslerin uzaktan eğitimle yürütüldüğünü tespit etmişlerdir. Türk Dili dersinin farklı adlarla, değişik içeriklerle okutulması, bazı programlarda dersin kredisiz olması diğer uygulama farklılıklarındandır. Ayrıca yabancı dille eğitim yapan üniversitelerdeki yabancı öğrencilere bu derslerin verilisinde de farklılıklar vardır.

g) Öğretim elemanları ve derse bakış açısı: (Cemiloğlu, 2004; Vural, 2007; Zülfiyar, 2007; Saltabaş,

2007; Karataş, 2013; Gülay & Urgan, 2015) Öğretim elemanlarının seçimi, yeterlilikleri, istihdamı ve özlük haklarıyla ilgili çözüm bekleyen sorunlar hâlen mevcuttur. Bu dersler için öğretim üyesi kadrosunun verilmemesi de ayrı bir garabettir. Bazı öğretim kurumları dersi ciddiye almıyor ve bunu dersin öğretim elemanlarına hissettiriyor. Branş derslerinin yanında bu dersin hafife alınması kabul edilebilir bir bakış açısı değildir. Üniversite yönetimleri bu personele gereken ilgiyi/saygıyı göstermezse öğrencilerden bunu beklemek ne kadar gerçekçi olur. Bu derslerin bazı kurumlarda servis/5i dersleri olarak anılması da yanlıştır.

ğ) İdari sorunlar: Zorunlu ortak derslere rektörlüğe bağlı bölümler olarak akademik değil idari yapıda yer verilmesi de itiraz edilen yanlışırlardandır.

2. Çerçeve Programda Yer Alması Önerilen Konular

Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersiyle ilgili çalışmaların neredeyse tamamına yakınında çerçeve programda yer alan konuların değiştirilmesi veya programın güncellenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunda çerçeve programdan özellikle dil bilgisi konularının çıkarılması ve programın özellikle öğrencinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel dil becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanması gerektiğine dair öneriler dikkat çekmektedir (Mengi, 1987; Dağaşan, 1996; Çelik Öztürk, 1999; Cemiloğlu, 2004; Vural, 2007; Önkaş, 2010; Yekbaş, 2011; Gülay, 2012; Karataş, 2013; Taş & Okur, 2015; Ömeroğlu, 2018).

Cemiloğlu'nun (2004) öğrencilere dil bilinci ve anadili sevgisi verilmelidir, önerisine bazı araştırmacılar da katılır. O, mevcut programda paragraf konusuna yer verilmemesini en önemli eksiklik olarak görür. Gülay (2012, s. 130) da buna katılır. Cemiloğlu (2004, s. 181) programda Türkçenin ses ve şekil özellikleri ve bu özellikleri ile dünya dilleri arasındaki yeri; paragraf ve yapısı (konu, bakış açısı, planı, çeşitleri), deneme, köşe yazısı, makale, inceleme gibi düşünce temeli olan fikir yazıları (bu yazıların anlatım özellikleri ve anlatım planları); konferans, panel, tartışma türünden sözlü anlatım örnekleri, bulunmasını teklif eder.

Yekbaş (2011), bu dersin bilgi dersi değil beceri ve alışkanlık dersi olması gerektiğini vurgulayarak felsefesinin olmadığını belirtir. İletişim konusuna yer verilmemesini eksiklik olarak görür. Yabancı dillerden Türkçeye geçen kelimelerin toplum hayatına etkileri üzerinde durulmasını ister. Yeni iletişim araçları ve sosyal medyanın kullanımından kaynaklanan olumsuzluklara da yer verilmesini önerir.

Ömeroğlu (2018) araştırmasında yazım kuralları, noktalama işaretleri, anlatım bozukluğu konuları yanında güzel yazı örneklerinin okunması, yazı çalışmaları yaptırılması tespitini yapar; dersin hitabet ve yazılı anlatım ağırlıklı olmasını ister.

Tuncer (2011), edebiyatımızın yüz akı olan edebî metinlerin Türkçe öğretiminde mutlaka okutulmasını ister. Estetik duyguları geliştirmede, kelime dağarcığını zenginleştirmede; bilimsel, eleştirel, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada, dilimize sahip çıkmada bunun önemli bir role sahip olduğunu ve edebiyat zevkini tadamayan öğrencilerin dili öğrenmesinin ve kendilerini sözlü/yazılı ifade etmesinin zor olduğunu söyler. Tezcan (1983) da metin çözümlemelerin yararından bahseder.

Duman (1997), araştırmasındaki program taslağında bu dersin 1. ve 2. yılda haftada dörder saat, 3. ve 4. yılda ikişer saat okutulmasını önerdikten sonra öğrencilerin en az on kitaptan sorumlu tutulması gerektiğini; çeşitli gazete ve dergilerde yer alan fıkra, makale ve araştırma yazılarının derste yorumlanmasını ister.

Zülfikar (2007 s. 327), üniversitelerde öğretim üyeleri özgürdür, konularını kendisi seçer, kendisini programlar, anlayışının Türk Dili dersleri için geçerli olmadığını vurgulayarak mutlaka haftalara dağılmış bir programa ihtiyaç olduğunu belirtir ve öğretim elemanın keyfî hareket ettiği, kendini yenilemediği bir ortamda öğrencinin bu derse ciddiyetle bakmasının beklenemeyeceğini ifade eder.

Gülay (2012, s. 129) ise dersin içeriğinin, öğrenci seviyeleri dikkate alınarak her bir fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulunda dersi veren öğretim elemanınca belirlenebilmesine imkân sağlanmalıdır, önerisinde bulunur.

3. Mevcut Çerçeve Programdaki Konular

1. yıl: Dil nedir? Dilin sosyal bir kurum olarak millet hayatındaki yeri ve önemi; dil-kültür münasebeti (3 saat). Türk dilinin dünya dilleri arasındaki yeri (2 saat). Türk dilinin gelişmesi ve tarihî devreleri (3 saat). Türk dilinin bugünkü durumu ve yayılma alanları (2 saat). Türkçede sesler ve sınıflandırılması (2 saat). Türkçenin ses özellikleri ve ses bilgisi ile ilgili kurallar (3 saat). Hece bilgisi (1 saat). İmlâ kuralları ve uygulaması (8 saat). Noktalama işaretleri ve uygulaması (4 saat).

2. yıl: Türkçenin yapım ekleri ve uygulaması (8 saat). Kompozisyonla ilgili genel bilgiler (3 saat). Kompozisyon yazmada kullanılacak plân ve uygulaması (4 saat). Türkçede isim ve fiil çekimleri (4 saat). Kompozisyonda anlatım şekilleri ve uygulaması (5 saat). Zarfların ve edatların Türkçedeki kullanış şekilleri (4 saat).

3. yıl: Cümlelerin unsurları, cümle tahlili ve uygulaması (10 saat). Edebiyat ve düşünce dünyası ile ilgili eserlerin okunup incelenmesi ve retorik uygulamaları (12 saat). Yazılı kompozisyon türleri ve uygulaması (6 saat).

4. yıl: Anlatım ve cümle bozuklukları ve bunların düzeltilmesi (6 saat). İlmî yazıların hazırlanmasında uyulacak kurallar (Rapor, makale, tebliğ vb. gibi) (9 saat). Türk ve dünya edebiyatlarından ve düşünce tarihinden seçilmiş örnek metinlere dayanılarak öğrencinin doğru ve güzel konuşma ve yazma yeteneğinin geliştirilmesi ve bununla ilgili retorik uygulamaları (13 saat) (Kayasandık vd. 2017, s. 430).

4. Çerçeve Program Önerisi

Şimdiye kadar yapılan çalışmaların neredeyse tamamında çerçeve programın güncellenmesi gerektiği önerilmiş ama dersin amacına hiç itiraz edilmediği gibi bugün bu amaçları gerçekleştirmeye daha çok ihtiyaç olduğu da ifade edilmiştir. Dersin amacı sadece dilin kurallarını öğretmek olmadığı gibi sadece bunları öğrenerek Türkçeyi doğru ve güzel kullanabilmek de mümkün değildir.

Türk Dili dersinde Türk ve dünya edebiyatlarından seçilecek kazanımları aktarmaya uygun metinler aracılığıyla aşağıdaki konular işlenerek dinleme, okuma, güzel konuşma ve doğru yazma becerileri kazandırılmaya çalışılmalıdır. Öğrencilerin konuşmalarından ve yazma uygulamalarından tespit edilen dil ve anlatım yanlışları düzeltilmelidir. Dersin öğretim elemanı, konuların ve metinlerin seçiminde bölümü, öğrencilerin eksiklerini ve bilgi düzeylerini göz önünde bulundurmalı ve buna göre esnek olmalıdır: Dilin özellikleri ve önemi, dil-düşünce ilgisi, yazılı ve sözlü iletişim, kültür ve dil-kültür ilgisi, (uygun metinler aracılığıyla) Türkçenin ses özellikleri, yazımda gösterilmeyen ses olayları, sık yapılan yazım ve noktalama yanlışları, yapım ve çekim eklerinin işleyiş düzeni, kelime gruplarını oluştururken yapılan yanlışlar, cümle teşkili alıştırmaları, uygun kelime seçme, anlatım ve cümle bozukluklarının düzeltilmesi, Türkçenin güncel sorunları, internette ve sosyal medya uygulamalarında sık yapılan yanlışlar. Kompozisyonla ilgili genel bilgiler, konu (konunun üç yönü ve konu seçimi), plan (konuşma ve yazma planı hazırlama uygulamaları), paragraf (iyi bir paragrafın nitelikleri, paragraf yazma alıştırmaları), düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri, akademik dinleme, okuma (eleştirel okuma) alıştırmaları, güzel konuşmanın önemi, konuşma yanlışları, etkili sunum hazırlama teknikleri, hazırlıklı konuşmalar (konferans, tartışma, münazara, açıkoturum, panel, forum, bilgi şöleni, kongre, seminer, çalıştay, iş görüşmesi vb.), hazırlıksız konuşmalar (selamlaşma, tanışma, tanıştırma, telefonla konuşma vb.), not alma, yazılı kompozisyon uygulamaları (dilekçe, davetiye, tutanak, rapor, ilan/reklam, deneme, öz geçmiş, niyet mektubu, resmî yazışma kuralları, blog yazma, anket hazırlama, form doldurma vb.), bilimsel araştırmanın temel ilkeleri ve akademik yazma (akademik okuma, alıntı

yapma, kaynak gösterme), yazılı uygulamalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme. Türk Dili 1 ve Türk Dili 2 adıyla iki dönemde okutulan bu ders için yukarıda sıralanan konular için önerilen haftalara göre dağılım tabloları da aşağıdadır:

Tablo 1. Türk Dili 1 dersi konularının haftalara göre dağılımı

Hafta	Konular
1	Ders izlencesi, kaynaklar Dilin özellikleri ve önemi
2	Dil-düşünce ilgisi Kültür ve dil-kültür ilgisi
3	İletişim Yazılı ve sözlü iletişim
4	Dilekçe Davetiye
5	Türkçenin ses özellikleri Yazımda gösterilmeyen ses olayları
6	Sık yapılan yazım ve noktalama yanlışları
7	Kompozisyonla ilgili genel bilgiler Konu
8	Plan, konuşma ve yazma planı hazırlama Planlı yazma
9	Kelime gruplarını oluştururken yapılan yanlışlar Cümle teşkili ve cümle kurma alıştırmaları
10	Cümle kurma alıştırmaları Ara sınav
11	Uygulamalardaki cümle yanlışlarını düzeltme
12	Paragraf, iyi bir paragrafın nitelikleri Paragraf yazma alıştırmaları
13	Paragraf yazma uygulamaları Uygulamalardaki yanlışları düzeltme
14	Yapım ve çekim eklerinin işleyiş düzeni
15	Türkçenin güncel sorunları İnternette ve sosyal medya uygulamalarında sık yapılan yanlışlar

Tablo 2. Türk Dili 2 Dersi Konularının Haftalara Göre Dağılımı

Hafta	Konular
1	Ders izlencesi, kaynaklar Akademik dinleme
2	Not alma Okuma (eleştirel okuma) alıştırmaları
3	Düşüncüyü geliştirme yolları ve anlatım biçimleri Örnek uygulamalar
4	Uygun kelime seçme Anlatım ve cümle bozukluklarının düzeltilmesi
5	Bilimsel araştırmanın temel ilkeleri ve akademik yazma Akademik okuma, alıntı yapma, kaynak gösterme
6	Etkili sunum hazırlama teknikleri Örnek alıştırmalar
7	Güzel konuşmanın önemi, konuşma yanlışları Hazırlıklı konuşmalar
8	Hazırlıklı konuşma uygulamaları
9	Hazırlıksız konuşmalar Hazırlıksız konuşma uygulamaları
10	Hazırlık ve hazırlıksız konuşmalara yapılan yanlışların düzeltilmesi Ara sınav

11	Yazılı kompozisyon uygulamaları Resmî yazışma kuralları (tutanak, rapor, form doldurma vb.)
12	Yazılı kompozisyon uygulamaları (Öz geçmiş, niyet mektubu, ilan/reklam, deneme, blog, anket)
13	Yazılı uygulamalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme
14	Yazılı uygulamalardaki anlatım bozukluklarını düzeltme
15	Türkçenin güncel sorunları

Sonuç ve Öneriler

Üniversitelerde okutulan zorunlu ortak derslerden Türk Dili dersleriyle ilgili yıllardan beri dile getirilen ve yukarıda ana başlıklar hâlinde sıralanan sorunlardan çözüme kavuşturulan neredeyse yok denecek kadar azdır. YÖK'ün bu derslerin konmasında gösterdiği hassasiyeti, sorunların çözümüne dair yaklaşımlarda göstermemesi düşündürücüdür.

Bu dersle ilgili öğrencilerin/öğretim elemanlarının tutumlarını sorgulayan çalışmalarda da öğrencilerin ortaöğretimdeki konularla tekrar karşılaşmaktan hoşlanmadıkları, programın değiştirilmesini/güncellenmesini istedikleri bulgularına ulaşılmıştır. Dil bilgisi konularını öğretmek dil bilinci ve dil becerileri kazandırılmadığı malumdur. Günümüzdeki genel eğitim öğretim sorunları ve öğrenci profili de hesaba katılınca bu dersin adından başlamak üzere öncelikle içeriğinin güncellenmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, nitelikli kaynaklar hazırlanması, uzaktan öğretimden vazgeçilmesi, ölçme ve değerlendirmede test tipi sınavların kullanılmaması, dersin kredisinin korunması, öğretimde birlik sağlanması ve idari sorunların bir an önce çözülmesi gerekmektedir.

Dersin adı için önerilenlerden içeriğe uygunluğu ve kapsayıcı olması bakımından "dil ve anlatım" veya "yazılı ve sözlü anlatım" adlarından biri tercih edilmelidir. Öğrencilere öncelikle dil bilinci ve ana dili sevgisi verilmelidir. Ders içeriği, iletişim konusu ihmal edilmeden seçkin edebî metinler aracılığıyla öğrencinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel dil becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmelidir. Bu becerileri kazandırırken yeri geldikçe ve bilinmesi gerektiği kadarıyla değinilmesi gereken ses bilgisi, yapı bilgisi, cümle bilgisi, anlatım bozuklukları gibi dil bilgisi konularıyla yazım ve noktalama ansiklopedik bilgi/kural tekrarı şeklinde değil metinler/uygulamalar üzerinde kavratılmalıdır. Cümle teşkili ve paragraflar oluşturulmadan, yazılı ve sözlü anlatım uygulamaları yapılmadan, öğrencilerin yanlışlarını düzeltmeden bu dersten beklenen kazanımlara ulaşmak çok zordur. Bu sebeple sınıf mevcutlarının da buna göre oluşturulması gerektiği ortadadır.

Öğrencilerin temel dil becerilerini kazanabilmesi için günümüz teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanmak, neredeyse bir zorunluluk hâline geldi. Yazar ve Kaplan'ın da (2011) bazılarını sıraladığı sesli, resimli, bestelenmiş, flash şiirler; sesli kitap arşivleri, çoklu ortam dosyaları, çeşitli görseller, belgeseller, sunular; genel ağda bulunan kişisel dil ve edebiyat siteleri, forumlar, bloglar, Türkoloji bölümlerinin sayfaları, Türkçe edebiyat öğretmenlerinin siteleri, biyografi siteleri, etkileşimli eğitim yazılımları, Türk Dil Kurumunun resmî sitesinde bulunan sözlükler ve cep telefonu uygulamaları, diğer çevrimiçi sözlükler, uzaktan öğretim araçları ve programları, YÖK ortak dersler platformu, internet radyoları, alana özel çok geniş bir yelpazede hazırlanan televizyon programları, youtube gibi sitelerde yayınlanan dil ve edebiyat videoları, e-kitaplar, e-kütüphaneler, akıllı tahtalar için hazırlanmış çeşitli uygulamalar ve bunlara benzer çeşitli araçlar/programlar Türk Dili dersleri için de kullanılabilir. Millî Eğitim Bakanlığının denetiminde bulunacak ve yukarıda sıralananların çoğuna kullanıcı dostu bir ara yüzden ulaşılabilecek resmî bir internet sitesinin yayında olması kolaylık sağlayacağı gibi araştırmayı, öğrenmeyi ve uygulamayı da özendircektir.

Öğretim elemanları da mesleklerinin ihtiyaç duyduğu yeni teknolojik becerileri kazanmalı, sürekli kendilerini geliştirecek çözümlere yönelmeli, yaşam boyu öğrenme kültürünü benimsemeli ve öğrendikleri bu teknolojik bilgileri mesleklerine transfer edebilmelidir (Eroğlu & Kalaycı, 2020, s.

1023). Mevcut şartlarda öğrencilerin kendi eksiklerini gidermelerine, kendilerini yetiştirmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olabilecek, en azından çevrimiçi nitelikli kaynakların, öğreticilerce paylaşılması da ihmal edilmemelidir.

Kaynakça

- Akkaya, N. & Sevindi, Z. E. (2015). Üniversitelerde okutulan ortak zorunlu Türk dili derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirme. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39.
- Alan, N. & Bağcı, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin Türk Dili I-II dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38).
- Alyılmaz, Cengiz (2010), "Türkçe Öğretiminin Sorunları", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 5/3.
- Arslan, A. (2018, Mayıs). Türk Dili dersinin uzaktan eğitimle verilmesine ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örnekleme). Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi 3-4-5 Mayıs 2018.
- Cemiloğlu, M. (2004). Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersi ile ilgili tespitler değerlendirmeler ve öneriler, *Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 (2).
- Çelik Öztürk, Z. (1999). *Türk üniversiteleri için Türk Dili dersi program modeli*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dağışan, D. (1996). Yükseköğretimde ortak zorunlu Türk Dili dersleri üzerine bir değerlendirme. *Bilge*, 8.
- Duman, A. (1997). *Üniversitelerin Türk Dili ve edebiyatı bölümleri dışındaki bölümlerinde Türkçenin eğitimi ve öğretimi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdem, C. (2017). Türk Dili ve edebiyatı öğretimi uygulamaları üzerine bazı tespitler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C 50, S 1.
- Eroğlu, F. & Kalaycı, N. (2020). Üniversitelerdeki zorunlu ortak derslerden Türk Dili dersinin uzaktan ve yüz yüze eğitim uygulamalarının karşılaştırılarak değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3).
- Gülay, E. & Durukan, E. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin Türk Dili dersi hakkındaki görüşlerinin incelenmesi: Bir aksiyon araştırması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2).
- Gülay, E. & Ungan, S. (2015). Türk Dili dersinde içerik ve sınıf ortamının dersin etkililiği açısından incelenmesine yönelik aksiyon araştırması. *International Journal of Language Academy*, 3/1.
- Kan, A. Ü. & Fidan, E. K. (2016). Türk Dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2).
- Karataş, M. (2013). Üniversitelerdeki Türk Dili dersi ve Türkçe konusundaki tutumlar. *Turkish Studies International Periodical FortheLanguages, Literature and History of Turkish orTurkic* Volume 8/1 Winter.
- Kayasandık, A., Direkci, B., Yavuz, O. & Karasoy, Y. (2017). *Üniversiteler için Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. 15. baskı, Palet yayınları.
- Kolçak, Ş. & Şimşek, N. D. (2020). Üniversitelerde okutulan ortak Türk Dili dersine yönelik öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5 (7).

- Ömeroğlu, E. (2018). Bologna sürecinde üniversitelerde okutulan Türk Dili dersine yönelik bir araştırma, *Turkish Studies*, Volume 13/27, Fall 2018.
- Önkaş, N. A. (2010). Ana dili öğretimine yeni yaklaşımlar. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24.
- Özer, Ö. & Çekici, Y. E. (2020). Uzaktan eğitim yoluyla yürütülen Türk Dili derslerinin değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S 7.
- Saltabaş Çiçek, N. (1997). *Polis Meslek Yüksekokullarında Türk Dili dersleri kapsamında kompozisyon bilgileri ve uygulamaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Taş, H. & Okur, A. (2015). Yükseköğretim düzeyinde ana dili öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 13, 80-96.
- TDK (2022). Yükseköğretimde Türk Dili dersleri sorunlar ve öneriler toplantısı. 24 Mart 2022, 1. video. <https://www.youtube.com/watch?v=-q8QYaUHcn8> (Erişim tarihi: 21 Eylül 2022)
- TDK (2022). Yükseköğretimde Türk Dili dersleri sorunlar ve öneriler toplantısı. 24 Mart 2022, 2. video. <https://www.youtube.com/watch?v=RPJ50jOoGvc> (Erişim tarihi: 21 Eylül 2022)
- Tezcan, N. (1983). Yükseköğretimde anadili öğretimi. *Türk Dili dergisi*, S 379-380.
- Tuncer, H. (2011). Türkçe öğretiminde edebî metinlerin yeri ve önemi, III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, içinde (s. 900-906),
- Üniversitelerde Türk Dili Öğretimi Kurultayı, Yıldız Teknik Üniversitesi, 22 Mayıs 2004.
- Vural, H. (2007). Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersi üzerine. *Türk Dili*, S 669.
- Yazar, İ. & Kaplan, O. (2011). Bilişim teknolojileri ışığında Türkçe ve edebiyat öğretimi, İ. Yazar (Ed.), III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, içinde (s. 997-1005).
- Yekbaş, H. (2011), Üniversitelerde okutulan Türk Dili dersi ile ilgili bazı tespitler ve çözüm önerileri. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, içinde (s. 1012-1020), İzmir.
- Zülfikar, H. (2007). Düünden bugüne Türkçe (Üniversitelerde okutulan zorunlu Türk Dili dersleri). *Türk Dili*, C XCIII, S 664.